

آشنایی با مفاهیم قرآنی

از سری درسی‌های اختیاری دوره متوسطه تحصیلی

بهزاد زهرایی

دی ماه ۱۳۸۶

زهرایی، بهزاد، ۱۳۴۴ -

آشنایی با مفاهیم قرآنی/ بهزاد زهرایی

تهران: محراب فکر، ۱۳۸۶

ISBN: 978-964-2520-07-7

۱۰۰۰۰ ریال

۶۲ ص.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۶۱-۶۲.

قرآن - بررسی و شناخت.

۱۳۸۶ آ ۹۴۵ ز/ ۴/ ۶۵ BP

کتابخانه ملی ایران

۲۹۷/۱۵

۱۱۶۱۰۷۵

آشنایی با مفاهیم قرآنی

مؤلف: بهزاد زهرایی

ناشر: انتشارات محراب فکر

صندوق پستی: تهران ۱۵۱-۱۴۹۶۵

تلفن: ۰۹۱۲۶۲۲۰۶۶۲

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۶

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

چاپ و صحافی: مهارت

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۲۰-۰۷-۷

قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۷	سخنی با خوانندگان
۸	مقدمه
۱۳	فصل اول : بحث انبیاء
۱۵	فصل دوم : قرآن و تدوین آن
۲۱	فصل سوم : معانی و خصوصیات آیات و سوره‌های قرآن
۲۷	فصل چهارم : نزول قرآن
۳۱	فصل پنجم : حروف مقطعه و نظریه‌های مربوط به آن
۳۳	فصل ششم : اعجاز قرآن
۳۹	فصل هفتم : نام‌ها و صفات قرآن
۴۵	فصل هشتم : قرائت قرآن
۵۲	فصل نهم : حفظ و جایگاه قرآن در صوت و لحن
۶۱	منابع

سخنی با خوانندگان

باز کرد از رَطَب و یابس حق نورد روح را من امر ربی مهر کرد
«... وَلَا رَطَبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مبین» (انعام/ ۵۹)
هیچ تر و خشکی نیست مگر آنکه در کتابی مبین (مسطور) است.

غالبی بر جاذبان ای مشتری شاید از درماندگان را و اخیری
«إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ...» (نوبه/ ۱۱۱)
خداوند جان و مال مؤمنان را در ازای بهشت از آنان خریده است.

آنکه اندر عقل بالاتر رود خوردن او خوردن جمله بود
«... يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.» (مجادله/ ۱۱)

... تا خداوند از میان شما مؤمنان و دانش یافتگان را به مرتبه هایی بلند
فرا برد و خداوند به آنچه می کنید آگاه است.

حمد و سپاس خدای راست که همه چیز از اوست، و نعمت سلامتی
را به ما ارزانی داشت. بهره گیری از قرآن، که کاملترین دستورالعمل
زندگی انسان جهت رسیدن او به کمال است، به روشهای گوناگون
صورت می گیرد. بر آن شدم تا در راستای آشنایی بهتر دانش آموزان
با مفاهیم قرآنی (درس فعالیت های قرآنی در دوره متوسطه تحصیلی)
مطالبی هرچند کوتاه و مختصر جمع آوری نمایم. ان شاء الله که بتوانم حق
مطلب را ادا کنم. لذا از شما خواننده ی عزیز خواهشمندم با پیشنهادات و
نظرات سازنده خود در بالا بردن کیفیت این مجموعه یاریم نمایید.

مقدمه

به نام یزدان پاک

الحمد لله رب العالمین و صل الله علی محمد (ص) و آله الطاهیرین (ع)

قال تعالى: «... وَلَقَدْ يَسِّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ». خداوند فرمود: ما قرآن را برای تذکر و عبرت گیری آماده کردیم. آیا عبرت گیرنده ای هست؟

خداوند متعال قرآن را برای تذکر و پندگیری قرار داد و عترت رسولش (ص) را بر حسب روایات متواتر از دو فرقه ی تشیع و تسنن، عدیل قرآن معرفی فرمود که: «إِنِّي نَارِكُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ، كِتَابَ اللَّهِ وَ عِترَتِي وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرْدَا عَلَيَّ الْخَوْضِ».

آن ها (عترت رسول خدا) راه گشا و حلال مشکلات و ییانگر مشابهاات کتاب کریمش قرار داده. «فَالْيَ آيَنَ تَذَعَبُ عَنْ بَابِهِم وَ إِلَى مَنْ نَصِيرُهُ» انسان موجودی اجتماعی است و به تنهایی نمی تواند مشکلات و نیازهای اجتماعی خود را تأمین کند. بنابراین برای رفع نیازهای خود مجبور است با دیگران ارتباط داشته باشد. از یک طرف برنامه ریزی برای یک زندگی سعادت مند مستلزم اطلاعات کافی و مسلط بودن کامل بر تمام ابعاد زندگی است. چون انسان در بین موجودات آفرینش (جمع اضداد: در عین ضعف جسمی با قوه تعقل بر کل جهان مسلط خواهد شد.) ضعیف ترین موجود است لذا چنین موجودی نمی تواند یک طرح کلی و همه جانبه برای زندگی خود آماده کند. از طرف

دیگر، آفرینش جهان از آن جهت صورت گرفته است که موجودی به نام انسان بتواند به کمال و تقرّب الهی برسد.

مراحل موفقیت انسان

برای این که انسان بتواند در اجرای یک برنامه کوچک موفق شود می بایست چند مرحله را پشت سر بگذارد:

(الف) انتخاب هدف: هر چه هدف عالی تر باشد، نتیجه و مقصود بهتر و انسان موفق تر خواهد بود.

(ب) علم و آگاهی داشتن: برای رسیدن به هدف باید نسبت به آن موضوع علم و آگاهی کافی داشته باشد.

(ج) نقشه (طرح): برنامه ریزی و داشتن یک طرح و برنامه مناسب او را در رسیدن به هدف کمک خواهد کرد.

(د) علاقه و پشتکار: برای به دست آوردن نتیجه مطلوب و رسیدن به سعادت و موفقیت، علاقه و پشتکار و تلاش را می توان به عنوان عوامل موفقیت نام برد. از آنجایی که انسان ضعیف الجسم است موفقیت او نسبی است چون انسان جزء ناچیزی از نظام هستی است.

مراحل آفرینش جهان

خداوند متعال برای آفرینش جهان چندین مرحله را ادامه داده است تا جهانی با این عظمت با تمام و کمال بیافریند. این مراحل به شرح زیر می باشد:

- ۱- هدف آفرینش: هدف خداوند از آفرینش جهان، خلق نمودن انسان و رساندن او به کمال است.
- ۲- علم و آگاهی: چون خداوند علیم بالذات است بر کل جهان تسلط کامل داشته و دارد.
- ۳- تدبیر خداوند: انتخاب درست موجودات و پدیده ها از هر نوع، نشانگر طرح و برنامه بسیار دقیق خداوند در آفرینش جهان است.
- ۴- نتیجه و غایب جهان: خداوند عاقبت جهان را در آفرینش آخرت می داند.

جهان از منظر روایات

- پیامبر اکرم (ص) دنیا را به مزرعه تشبیه کرده اند (الدُّنْيَا مَزْرَعَةٌ الْآخِرَةُ) در شرح این حدیث می توان گفت:
- تولد انسان همانند کاشت بذر در زمین است، هر چه زن و مرد، مسائل اخلاقی، مذهبی و فرهنگی را بهتر و بیشتر رعایت کنند، فرزند صالح و سالمتری خواهند داشت.
 - زندگی و عمر کوتاه انسان به کاشت و نگهداری کشاورز از کاشته (مزرعه) همانند شده است که انسان می تواند با به کار بستن دستورات الهی و الهام گرفتن از طبیعت، بهره گیری از عقل و الگوسازی از اولیای الهی، ره نوشه ی خوبی برای جهان دیگر فراهم کند.
 - مرگ و به دیار باقی شتافتن او به برداشت محصول شبیه است که مرگ انسان تولدی دوباره برای رسیدن او به جهان آخرت است

وقتی انسان مخلوق خداست پس عقل که جزئی از ابعاد وجودی انسان است مخلوق خداست. انسان حتی بر عقل خود مالکیت مطلق ندارد چرا که خودش ملک دیگری است در این حال انسان نمی تواند برای زندگی خود یک طرح کلی تدوین نماید تنها موجودی می تواند برای انسان برنامه ریزی کند که بر کنه وجودی وی و جهان اطراف او مسلط باشد و او **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** است.

خداوند برای این که انسان در راه رسیدن به سعادت خطا نکند و بر او حجت رسول را به اکمال برساند دو رسول بر او فرستاده است یکی رسول باطنی که عقل است و دیگری رسول ظاهری که همان انبیاء الهی هستند. خداوند پیامبران را راهنمای او قرار داد. چون انبیا از جنس انسانند.

اولاً: آنچه که آنان انجام می دادند یا از انجام آن کار دوری می کردند برای انسان قابل اجرا است.

ثانیاً: پیامبران یک الگوی عملی برای انسان هستند. همه پیامبران یک هدف را دنبال می کردند و هیچ پیامبری دیگری را رد نکرده است بلکه هر پیامبر ادامه دهنده راه پیامبر پیش از خود بوده است.

خالقی که برای آفرینش هر ذره ای در جهان هدفی داشته است و در رسیدن به هدف، او را هدایت می کند. آنجا که پس از خلقت انسان می فرماید: **تبارک الله احسن الخالقین** چگونه ممکن است برای انسان که اشرف مخلوقات است، او را رها کرده باشد؟ لذا خداوند علاوه بر فرستادن رسولان، برنامه زندگی او را نیز تهیه و از طریق فرشته وحی به پیامبران ابلاغ فرموده تا پیامبران به مردم آموزش دهند. چون پیامبر اسلام، خاتم الانبیاست و دین اسلام آخرین و کاملترین دین خداوند

است «الدین عند الله الاسلام». می‌بایست به طور جامع در اختیار انسان قرار گیرد و قالب این دین قرآن است که حاوی حقایق و فرامین الهی است. آنچه انسان در زندگی مادی و معنوی خود در جهت رسیدن به هدف نیاز دارد می‌تواند از آیات قرآن کریم استنباط و دریافت نماید.

خدا را بر این نعمت و بدین منت سپاسگزاریم و ذات مقدسش را بدین عنایت ستایشگر هستیم. حال که خداوند مَن این توفیق را نصیب این حقیر نمود، این مجموعه را به تمام دانش پژوهان علوم قرآنی، پدر و مادر و بالاختص همسر مؤمنه‌ی خودم که الحق و الانصاف از هر لحاظ یار و یاور بوده و هست تا بتوانم مطالبی هرچند اندک در باره علوم و معارف قرآنی به پایان برسانم، خالطانه و از صمیم قلب تقدیم این عزیزان می‌نمایم. امیدوارم مورد رضای حق تعالی واقع شود.

وَالسَّلَامُ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

بهزاد زهرایی

دی ماه ۸۶